

Møte torsdag den 3. oktober kl. 10

President: J ø r g e n K o s m o

D a g s o r d e n (nr. 1):

1. Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2003
2. Referat

Presidenten: Representantene Rolf Terje Klunghand, Øyvind Halleraker, Asmund Kristoffersen, Berit Brørby, Thore A. Nistad, Bjørg Tørresdal, Sigbjørn Molvik, Øyvind Korsberg og May Hansen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Liv Signe Navarsete, har tatt sete.

Fra representanten Olav Akselsen foreligger det søknad om sykepermisjon fra og med 3. oktober og inntil videre.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Representanten Rita Tveiten innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Rita Tveiten er til stede og vil ta sete.

Statsråd Per-Kristian Foss overbrakte 1 kg. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten John I. Alvheim vil framsette et privat forslag.

John I. Alvheim (FrP): På vegne av representanten Harald T. Nesvik og meg selv vil jeg fremme forslag om å be Regjeringen legge frem forslag til lov om endringer i lov 15. juni 2001 nr. 53 om erstatning ved pasientskade mv., slik at det kan gis erstatning for «tort og svie».

Presidenten: Representanten Rolf Reikvam vil framsette et privat forslag.

Rolf Reikvam (SV): Det passer jo bra å fremme dette forslaget i forkant av finansministerens fremleggelse av budsjettet. Det er et forslag som gjelder minstestandard i grunnskolen, det å sikre ressursrammene i grunnskolen. Forslaget fremmes på vegne av meg selv og Lena Jensen.

Presidenten: Representanten Arne Sortevik vil framsette et privat forslag.

Arne Sortevik (FrP): På vegne av representantene Ursula Evje, Torbjørn Andersen, Lodve Solholm og meg selv foreslår jeg gjennomføring av systemendring i rammeverket for norsk skole for å sikre en god undervisningskvalitet.

Presidenten: Representanten Odd Roger Enoksen vil framsette to private forslag.

Odd Roger Enoksen (Sp): På vegne av representantene Marit Arnstad, Morten Lund og meg selv vil jeg fremme forslag om at Norges Banks mandat i pengepolitikken presiseres slik at inflasjonsmålet balanseres i forhold til målet om en stabil kronekurs og hensynet til produksjon og sysselsetting.

Og på vegne av Morten Lund og meg selv vil jeg fremme forslag om å endre handlingsregelen for bruk av oljepenger slik at det gis rom for økt bruk av oljepenger der dette kan redusere presset i økonomien.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2003

Statsråd Per-Kristian Foss: Norsk økonomi er i god forfatning. Norge er et rikt land, og oljeinntektene gir Norge muligheter få andre land er forunt. Da er det viktig at vi utnytter disse mulighetene. De må ikke bli en sovepute. Oljepengene må brukes slik at de gir økt velstand både for oss som lever i dag og for fremtidige generasjoner. Utfordringen som industrien og konkurranseutsatt næringsliv står overfor, illustrerer hvor viktig det er at vi går gradvis og forsiktig frem i bruken av oljeinntektene.

Jeg har de siste ukene snakket med en del som jobber i bedrifter som konkurrerer skarpt med utlandet. Og flere har spurt meg: Ønsker dere politikere fortsatt et konkurranseutsatt næringsliv? Til det har jeg svart bare én ting: Ja, vi har behov for bedrifter som skaper verdier, som skaper arbeidsplasser, og som hele tiden må forbedre seg for å henge med i den globale konkurransen.

Vi kommer ikke utenom omstillinger. Jeg var nylig i Mo i Rana. For noen år tilbake var det mange som ikke hadde tro på noen fremtid i Mo. Da den statssubsidierte industrien forsvant, lurte mange på hva de skulle leve av. I dag er det gamle industriområdet fylt opp med over hundre nye og moderne industri- og teknologibedrifter. Jeg møtte en ordfører med optimisme og fremtidsstro – Mo i Rana hadde blikket vendt mot verden og mot fremtiden.

Vi må føre en politikk for verdiskapning. Vår velferd bygger på det. Regjeringens budsjettforslag for 2003 er et budsjett som skal videreutvikle velferden, øke verdiskapningen og bedre vilkårene for konkurranseutsatt næringsliv. Vi finner rom for viktige satsinger på helse, psykiatri, fattigdomsbekjempelse, forskning og utdanning, kollektivtransport og ikke minst tiltak for barnefamilier.

Den økonomiske situasjonen er fortsatt usikker. Usikkerheten internasjonalt har økt som følge av fallet i aksjekursene. Den spente situasjonen i Midtøsten har også bidratt til å gjøre bildet mer usikkert. Oppgangen blant våre handelspartnere ligger an til å bli noe svakere enn tidligere anslått.

Norsk økonomi påvirkes selvfølgelig av uroen internasjonalt, bl.a. gjennom svak markedsvekst for norske eksportprodukter. Samtidig har høy lønnsvekst og sterk kronekurs svekket næringslivets konkurranseevne. Samlet har dette gjort at eksporten av tradisjonelle varer har utviklet seg svakt i det siste. Antall konkurser økte betydelig i første halvår, særlig innenfor IKT-næringen. Boligprisene viser tegn til å flate ut, og veksten i privat konsum har vært moderat siden i våres. På den annen side tilsier sterk inntektsvekst at forbruket vil kunne ta seg opp fremover.

Finansdepartementet anslår nå veksten i bruttonasjonalproduktet i Fastlands-Norge til 1,7 pst. i år og 1,8 pst. neste år. Anslagene er litt lavere enn i revidert nasjonalbudsjett som ble lagt frem i mai. Årsaken til nedjusteringen er lavere investeringer i fastlandsbedriftene, lavere konsumvekst og svakere utvikling i eksporten av tradisjonelle varer. På den annen side er oljeinvesteringene noe oppjustert både i år og neste år.

Vi ser nå tegn til en viss økning i den registrerte arbeidsledigheten. Ledigheten er fortsatt lav her i landet sammenlignet med de fleste andre land. Slik skal det fortsatt være. For det enkelte menneske det gjelder, og for de enkelte lokalsamfunn som rammes, kan arbeidsledighet smerte dypt. Arbeidsplassen er en av de viktigste sosiale møteplasser og et sted for personlig utvikling. Vi må derfor holde fast ved målet om full sysselsetting. Økningen i den registrerte ledigheten har særlig funnet sted innenfor tjenesteytende næringer og i sentrale strøk på Østlandet. Den siste tiden har vi dessuten sett visse tegn til en mer generell økning i ledigheten, både i flere bransjer og i noe større deler av landet.

Den høye lønnsveksten, særlig innenfor områder som er skjermet fra konkurranse fra utlandet, er likevel uttrykk for at arbeidsmarkedet gjennomgående er stramt. For kommuneansatte og ansatte i de statlige helseforetakene ligger det an til en lønnsvekst på rundt 6 pst. i år. I næringer som er særlig utsatt for konkurranse fra utlandet, vil lønnsveksten kunne bli lavere. Dette må ses i lys av at den kostnadmessige konkurranseevnen er betydelig svekket.

Nøkkelen til en balansert utvikling i norsk økonomi, med lavere rente og stabilisering av kronen, ligger i arbeidsmarkedet. Lønnsveksten i år ligger langt over våre handelspartnere og klart høyere enn det som er forenlig med inflasjonsmålet for pengepolitikken. Dette tyder på at arbeidsmarkedet fortsatt er stramt. Da Norges Bank økte styringsrenten til 7 pst. i sommer, la banken særlig vekt på resultatene av årets lønnsoppgjør og faren for høy lønnsvekst også i årene fremover. Klarer vi ikke å få lønnsveksten ned igjen forholdsvis raskt, vil pengepolitikken måtte forbli stram og rentene høye. Og da er det vanskelig å unngå at arbeidsledigheten vil øke.

I denne situasjonen er det feil medisin å foreslå at vi skal «gi gass» i budsjettpolitikken. Budsjettpolitikken og pengepolitikken bør virke sammen for å bidra til en stabil utvikling i økonomien. Dersom man i dagens konjunktursituasjon skulle legge opp til å bruke mer oljepenger enn det som følger av handlingsregelen, ville resultatet

bli en strammere pengepolitikk. Det betyr høyere renter og sannsynligvis en ytterligere styrking av kronekursen. Dette ville forsterke tendensene til en todeling i økonomien og føre til at flere industriarbeidere mister jobben. Samtidig ville vi bevege oss bort fra den langsiktige rettesnoren om forsvarlig bruk av oljeinntekter som følger av handlingsregelen. En slik politikk ville medføre økt behov for at vi en gang i fremtiden enten må øke skattene eller kutte i utgiftene.

Nedgangen i aksjemarkedet og styrkingen av kronekursen har bidratt til å redusere verdien av Petroleumsfondet. Fondets størrelse ved utgangen av 2002 anslås nå til 666 milliarder kr. Det er 110 milliarder kr mindre enn anslått i revidert nasjonalbudsjett for inneværende år. Styrkingen av kronekursen forklarer over halvparten av dette tapet, mens fallet i aksjekursene forklarer resten.

Muligheten for betydelige svingninger i aksjekurser, oljepris og valutakurser var en av grunnene til at det ble sagt, eller rettere sagt skrevet, da de nye retningslinjene for budsjettpolitikken ble trukket opp:

«Ved særskilt store endringer i fondskapitalen ... fra ett år til det neste, må endringen i bruken fordeles over flere år, basert på et anslag på størrelsen på realavkastningen av Petroleumsfondet noen år fram i tid.»

I 2002 brukte vi 5 milliarder såkalte oljekroner mer enn året før. Dersom vi for 2003 skulle legge opp til en bruk av oljeinntektene tilsvarende 4 pst. av fondet, ville det gitt en nedgang i bruken av oljeinntekter på vel 2 milliarder kr i forhold til inneværende år. For 2004 ville det så igjen blitt en økning på over 6 milliarder kr.

Å først kutte i bruken av oljepenger i budsjettet for 2003 og så «gi kraftig gass» igjen i 2004, ville vært helt feil i forhold til målet om en jevn og gradvis økning i bruken av oljepenger. I budsjettet foreslår derfor Regjeringen å jevne ut økningen i bruk av oljepenger for årene 2003 og 2004. Fra 2002 til 2003 legger Regjeringen opp til en økning i bruken av oljepenger på 2 milliarder kr, og en tilsvarende økning fra 2003 til 2004. Dette er i tråd med handlingsregelen som Stortinget har sluttet seg til. Fallet på børsene verden over gir dermed ikke en så markant innvirkning på norsk økonomi neste år som en mer mekanisk anvendelse av handlingsregelen ville medført.

Et høyt rentenivå og en sterk krone med tilhørende svekkelse av konkurranseevnen understreker samtidig betydningen av å begrense utgiftsveksten på statsbudsjettet. Regjeringens opplegg innebærer en reell, underliggende vekst i statsbudsjettets utgifter på om lag 0,5 pst. i forhold til anslag på regnskap for 2002. Dette er den laveste utgiftsveksten i et statsbudsjett siden midten av 1990-tallet. Ser vi 2002 og 2003 under ett, ligger utgiftsveksten i statsbudsjettene under den økonomiske veksten i Fastlands-Norge. Dette er i tråd med Samarbeidsregjeringens målsetting.

Budsjettet for 2003 er godt tilpasset situasjonen i norsk økonomi. Det legger grunnlaget for å dempe presset mot renten og kronekursen og er dermed et bidrag til å sikre et fortsatt sterkt og konkurransedyktig næringsliv.

Det er ikke tvil om at deler av konkurranseutsatt næringsliv i dag sliter. Dette skyldes flere faktorer:

- Etterspørselen ute svikter.
- Kostnadene hjemme øker, særlig som følge av de dyre lønnsoppgjørene.
- Renten er høy.
- Kronekursen har styrket seg.

Målt med industriens effektive kronekurs har kronen styrket seg med 4 pst. gjennom fjoråret og med over 9 pst. i år. Kronen har ikke vært sterkere siden midten av 1980-tallet. Timelønnskostnadene for arbeidere i industrien lå rundt 22 pst. høyere enn hos våre handelspartnere i fjor. Som følge av lønnsoppgjøret og kronekursen kan forskjellen nå øke til over 30 pst. i år.

Dette kan føre til store og brå omstillinger. Omstillinger er en del av bedriftenes hverdag. Derfor er det ikke i seg selv negativt at enkelte arbeidsplasser blir borte, eller at bedrifter må fornye seg. Faren er imidlertid at arbeidsplasser forsvinner hurtigere enn det kommer nye til.

Det er en sammenheng mellom bruken av oljepenger over statsbudsjettet og utviklingen i næringslivets konkurranseevne. Jo lenger vi går i å øke bruken av oljeinntekter, dess høyere blir renten og dess sterkere blir kronekursen. Den svekkelsen vi nå ser i næringslivets konkurranseevne, kan imidlertid ikke alene tilskrives den økte bruken av oljeinntekter som følger av handlingsregelen.

Det betyr ikke at det er uten betydning hvordan finanspolitikken gjennom de årlige budsjettene utformes. Ved å slutte seg til handlingsregelen har Stortinget ikke gjort annet enn å fastsette rammene. Det politiske flertallet er altså enig om *hvor mye* penger som skal brukes. Vi er imidlertid mer uenige om *hvordan* pengene skal brukes.

Regjeringen mener det er helt avgjørende at den økte bruken av oljeinntekter fører til lavere skatter og avgifter. Det er to hovedgrunner til dette. For det første gir lavere skatter og avgifter mindre press i økonomien enn en tilsvarende økning av utgiftene ville gitt. Dermed dempes behovet for en stram pengepolitikk med høy rente og styrket kronekurs. For det andre bidrar lavere skatter og avgifter til at økonomien fungerer bedre og dermed til at den økonomiske veksten øker. Dette trykker levevilkårene for den enkelte, og det sikrer finansieringsgrunnlaget for velferdssamfunnet også i årene fremover.

Økte offentlige utgifter vil dessuten medføre at offentlig sektor legger beslag på enda mer av arbeidskraften, slik vi har sett på 1990-tallet. På ti år har antall offentlig ansatte økt fra vel 600 000 til 725 000 i fjor. Knappheten på arbeidskraft, som er med på å forklare de dyre lønnsoppgjørene, skyldes i stor grad tidligere regjeringers politikk. Vi har fått en mye kraftigere vekst i offentlig sektor enn de fleste andre land.

Regjeringen vil for sin del bidra til

- lavere skatter og avgifter
- stramme budsjetter som demper utgiftsveksten i offentlig sektor
- å begrense veksten i antallet som jobber i det offentlige
- å legge til rette for at flere jobber mer, samt
- å øke konkurransen i vare- og tjenesteproduksjonen

Forslaget til statsbudsjett for 2003 bidrar på alle disse punktene.

Konkurranse er et godt virkemiddel for å yte gode tjenester til borgerne. Et ferskt eksempel er resultatet av Regjeringens politikk for økt konkurranse i luftfarten. Etter at flypassasjeravgiften forsvant og Konkurransetilsynets vedtak om avskaffelse av bonuspoengene innenlands ble stående fast, er det blitt reell konkurranse. Dette kommer de reisende, ikke minst personer og bedrifter i Distrikts-Norge, til gode.

Det bør legges til rette for konkurranse på flere områder. Det er viktig at konkurransemyndighetene har et hellig ansvar og har mulighet til å gripe inn hurtig og effektivt når konkurransen begrenses. Det skal legges økt vekt på konkurransehensyn i behandling av klagesaker etter konkurranse-loven. Andre hensyn må dokumenteres grundig. Regjeringen vil gå kritisk gjennom offentlige reguleringer og ordninger som kan ha konkurransebegrensende effekt. En viktig side ved gjennomgangen er å sikre like rammevilkår for private og offentlige aktører. Regjeringen ønsker å sikre at offentlige innkjøp bidrar til konkurranse og etableringsmuligheter, og statlige selskaper skal ikke bidra til konkurransebegrensninger og monopoldannelser. Regjeringen vil sørge for at offentlig virksomhet blir organisert og drevet på en måte som fremmer slik konkurranse.

Samarbeidsregjeringen har som mål å redusere skatter og avgifter med 25 milliarder kr i løpet av denne stortingsperioden. I tillegg kommer virkningen av investeringsavgiften, som ble fjernet for to dager siden. Det har gjennom årenes løp vært flere forsøk på å fjerne denne avgiften. 32 år gammel er den blitt, og den ble innført som en midlertidig avgift, men det er altså først nå den er borte.

Bare i inneværende år har tre uheldige skatte- og avgiftstyper blitt fjernet: flypassasjeravgiften, dobbeltbeskatningen av utbytte og altså den særnorske investeringsavgiften. Det vitner om et viktig kursskifte i norsk politikk.

Så langt har Samarbeidsregjeringen lagt vekt på å redusere skatte- og avgiftsnivået for bedriftene. Regjeringen vil nå legge vekt på å redusere skatten på arbeid. På den måten kan den enkelte bestemme mer over egen inntekt, samtidig som det vil stimulere flere til å jobbe mer. Tidligere regjeringers politikk, med stadig økte skatter og avgifter, ville ha vært helt feil medisin for verdiskapningen i dette landet.

Flere av de lettelsene som Stortinget vedtok for inneværende år, får full virkning i budsjettet for neste år. Dette gir selvsagt mindre rom for nye lettelser. Vi har likevel funnet rom for nye skattereduksjoner på til sammen 1 milliard kr i budsjettet for neste år.

Samlede skatte- og avgiftslettelser reduserer inntektene i 2003-budsjettet med 10,6 milliarder kr. For 2002 og 2003 beløper samlede lettelser seg til over 17 milliarder kr, medregnet bortfallet av investeringsavgiften på hele 6 milliarder kr. Regjeringen vil fortsette å redusere skatter og avgifter også i de kommende årene og med særlig vekt på lettelser som kommer brede grup-

(Statsråd Foss)

per til gode. Endringer i skatte- og avgiftssystemet i 2004 og 2005 vil bli vurdert på bakgrunn av Skauge-utvalgets innstilling og selvfølgelig høringsprosessen i etterkant av innstillingen, som skal foreligge på slutten av dette året.

For 2003 foreslår Regjeringen å øke innslagspunktet i toppskatten fra dagens nivå på 320 000 kr til 340 700 kr. På to år har dermed grensen for toppskatt økt med mer enn 50 000 kr. Dette gjør at 135 000 færre vil betale toppskatt neste år enn for to år siden. Regjeringen øker også minstefradraget fra 43 000 kr til 45 700 kr.

Regjeringens mål er å fjerne boligskatten helt i løpet av perioden. Etter at Stoltenberg-regjeringen i fjor ville øke boligskatten, reduserte Samarbeidsregjeringen den ved å heve bunnfradraget. Neste år vil skatten på å bo i egen bolig reduseres, men denne gangen ved at ligningsverdiene reduseres.

Regjeringen ønsker å stimulere til økte bidrag til frivillige organisasjoner, som utfører verdifull samfunnsinnsats på mange områder. Regjeringen foreslår derfor å heve øvre grense for fradraget for gaver til frivillige organisasjoner til 6 000 kr. Med dette blir gavefradraget et selvstendig fradrag, frikoblet fra fradraget for fagforeningskontingent. Fagforeningskontingenten foreslås også økt, fra 900 kr til 1 100 kr.

Arbeidsgivers dekning av både behandlingsforsikringer og direkte behandlingsutgifter for ansatte skal bli unntatt fra beskatning fra 2003. Dette er en oppfølging av Sem-erklæringen samt av tidligere stortingsvedtak etter avtalen med Fremskrittspartiet om revidert nasjonalbudsjett i år. Målet er å bringe syke og skadede raskere tilbake i arbeid.

Vi foreslår også nye skatte- og avgiftslettelser i 2003-budsjettet direkte rettet mot bedriftene. Skattefradagsordningen for bedriftsbasert forskning og utvikling utvides til å gjelde alle bedrifter for å stimulere næringslivet til å satse mer på forskning og utvikling. Denne utvidelsen innebærer en skattelettelse påløpt på 400 mill. kr.

Det har vært sagt tidligere fra denne talerstol at alt henger sammen med alt i politikken. Dagens debatt om vilkårene for konkurranseutsatt sektor illustrerer dette tydelig. Fortsetter offentlig sektor å vokse på samme måte som den har gjort de siste ti årene, ødelegger vi for verdiskapningen og dermed for fremtidig vekst. Det er derfor viktig at det gjøres klare prioriteringer på utgiftssiden. Samarbeidsregjeringen har innenfor et stramt budsjett lagt vekt på å foreta klare politiske valg.

Den internasjonale situasjonen viser oss hvor sårbart det moderne samfunn kan være. Kampen mot terror er en kamp for å trygge den enkeltes frihet. Derfor deltar Norge aktivt, sammen med våre allierte, i denne kampen. Regjeringen har lagt stor vekt på å følge opp de vedtatte planer for Forsvaret, slik de er lagt for årene fra 2002 til og med 2005. For 2003 innebærer dette en historisk høy budsjetttramme for Forsvaret.

Regjeringen har, innenfor stramme budsjetttrammer, også funnet plass til viktige tiltak for å videreutvikle og forbedre velferdssamfunnet. Det er et paradoks at vi ser tendenser til nyfattigdom i et av verdens rikeste land. Det

vitner om at våre velferdssystemer, som i stor grad er generelle og skal treffe alle, ikke alltid treffer dem som trenger det mest. Målet er at ingen skal leve i fattigdom i Norge. Regjeringen vil forebygge fattigdom og hjelpe personer ut av fattigdomssituasjonen. Tiltak som styrker tilknytningen til arbeidslivet, vil bli prioritert. Regjeringen legger også opp til et langsiktig og målrettet arbeid for å redusere rusmiddelproblemer. Sammen med budsjettet legges det også frem en stortingsmelding som redegjør for strategier, tiltak og videre arbeid for å bekjempe fattigdomsproblemene. Kampen mot fattigdom gjelder i aller høyeste grad også de som lider aller mest, nemlig de millioner av mennesker som hver dag er uten mat og ikke har til nødvendig livsopphold, og jeg snakker om utviklingslandene. Regjeringen har som mål å trappe opp bistanden til 1 pst. av bruttonasjonalinntekten i denne stortingsperioden. For 2003 kommer vi opp i 0,93 pst. Denne økningen skjer altså selv om nivået på bruttonasjonalinntekten er betydelig oppjustert. Det er et resultat av nye nasjonalregnskapstall fra Statistisk sentralbyrå.

Regjeringen foreslår en økt satsing på barnehager på om lag 1,7 milliarder kr neste år. Dette er den største satsingen på barnehager som er fremmet i noe norsk statsbudsjett. Vi foreslår å øke statstilskuddet slik at det legges til rette for en gjennomsnittlig foreldrebetaling på om lag 2 500 kr pr. måned for en fulltids plass. Dette skal gjelde både private og kommunale barnehager. Budsjettforslaget legger videre til rette for å opprette 12 000 nye barnehageplasser neste år, bl.a. gjennom å videreføre stimuleringsstilskuddet i 2003.

Det er bred enighet om hovedmålene i barnehagepolitikken, og Regjeringen følger opp hovedpunktene i Stortingets vedtak om barnehager gjennom denne sterke satsingen. Men Regjeringen viser samtidig til avtalens punkt om muligheter for justeringer ved vesentlige avvik fra det grunnlaget avtalen er bygd på. Regjeringen har satt i gang en omfattende utredning av konsekvensene av å innføre maksimalpris, og vil komme tilbake til dette spørsmålet i revidert nasjonalbudsjett. Regjeringen fremmer bl.a. på denne bakgrunn ikke nå forslag om å innføre maksimalpris. Innføring av maksimalpris vil kunne ha uheldige konsekvenser både for barnehageutbyggingen og for kostnadsutviklingen i barnehagesektoren.

Barnehageavtalen inneholdt ikke forslag til inndekning. Regjeringen foreslår at småbarnstillegget i barnestrygden fjernes fra annet halvår for å dekke inn denne satsingen.

Den enkeltes valgfrihet er sentral. Derfor økes kontantstøtten tilsvarende reduksjonen i småbarnstillegget. På den måten vil de som velger andre løsninger enn barnehager, komme like godt ut.

Et sentralt punkt i Regjeringens satsing på samferdsel og miljø er styrkingen av kollektivtransporten. Regjeringen foreslår på dette området økte bevilgninger og vil særlig styrke fremkommelighet og brukervennlighet for kollektivtransporten i de største byene.

Helse og omsorg er høyt prioritert i statsbudsjettet for 2003. En vekst i Helsedepartementets budsjett på nesten

8 milliarder kr, sammenlignet med saldert budsjett for 2002, gir rom for satsing på viktige områder som psykisk helse, sykehussektoren generelt og helsetiltak for rusmiddelmissbrukere. Regjeringen har prioritert å styrke tilbudet til de gruppene som tradisjonelt har vært lavt prioritert i helsetjenesten. Psykiatriplanen følges opp med den sterkeste økningen på ett år siden Stortinget vedtok planen i 1998. Helsetiltak for rusmiddelmissbrukere styrkes, og kreftplanen fullføres som planlagt. Med innføringen av et egenandelstak 2 lages det også en skjermingsordning for personer som virkelig har de store helseutgiftene. Dette gjøres i kombinasjon med økning av egenandeler på en del områder.

Fra 2003 innføres et nytt samlet system for styring og finansiering av investeringer i de statlige helseforetakene. Det nye systemet legger til rette for at de regionale helseforetakene får et større helhetlig ansvar for investeringsvirksomheten. Dette forventer vi skal gi en effektiv ressursbruk.

Kunnskap er nøkkelen til å klare seg i dagens samfunn. Dette gjelder både for den enkelte og for bedrifter. Gjennom kunnskap setter vi den enkelte bedre i stand til å møte de utfordringer og foreta de valg vi stilles overfor. For bedrifter som konkurrerer på et globalt marked, er høy kompetanse særlig viktig. Forskningsinnsatsen er fortsatt for lav i Norge. Regjeringen foreslår derfor en betydelig økning i bevilgningene til langsiktig, grunnleggende forskning og til de øvrige prioriterte områdene i forskningspolitikken. Kapitalen i Forskningsfondet foreslås økt med 3 milliarder kr, slik at fondskapitalen blir 30 milliarder kr i 2003. Skattefradragsordningen for forskning og utvikling foreslås, som sagt, utvidet til å omfatte alle bedrifter.

For å følge opp Kvalitetsreformen i høyere utdanning foreslås det en bevilgning på over en halv milliard kroner. Dette er nær en dobling i forhold til årets budsjett. I tillegg økes bevilgningene til forskning i universitets- og høyskolesektoren.

Regjeringen fortsetter også sitt arbeid med å bedre kvaliteten i skolen. Blant annet utvides ordningen med særskilte tilskudd til bonus- og demonstrasjonsskoler for å stimulere til utviklingsarbeid. Regjeringen vil vurdere å utvide ordningen til også å gjelde lærebedrifter. Det er viktig å styrke opplæringen i basisfagene norsk og matematikk. For inneværende år er det bestemt å øke timetallet i norsk. Nå foreslår vi bl.a. å gi stipend for videreutdanning av lærere innen disse basisfagene.

For Samarbeidsregjeringen er det viktig å ha en fremtidsrettet satsing på miljø og energi som bidrar til en bærekraftig utvikling. Regjeringen vil styrke miljøinnsatsen på flere områder i 2003. Arbeidet med opprydding i forurensete sedimenter intensiveres. Vernet av viktige naturområder blir styrket, og Norsk kulturminnefond blir operativt fra 1. januar.

Næringslivets rammevilkår er kraftig forbedret gjennom lavere skatter og avgifter. I tillegg vil vi styrke tilgangen på kapital gjennom enkelte fonds- og utviklingsordninger. Et nytt distriktsrettet fond vil bli opprettet fra 1. juli med tilhørende låneramme og tapsbevilgning. Be-

vilgningene til fylkeskommunene økes, slik at det bl.a. kan benyttes midler til kommunale næringsfond. I dagens situasjon med økende ledighet har Regjeringen sett behov for å styrke Aetat. Det legges særlig vekt på å styrke oppfølgingen av arbeidsledige. Antallet tiltaksplasser økes med i alt 600 sammenliknet med 2002. Behovet for ytterligere arbeidsmarkedstiltak vil bli vurdert fortløpende.

I tillegg til disse prioriterte områdene øker utgiftene knyttet til etablerte velferdsordninger i folketrygden markert også i 2003. Fra foregående år til 2003 anslås nå konsekvensene av eksisterende regelverk i folketrygden å medføre reelt økte utgifter på om lag 8 milliarder kr i forhold til saldert budsjett. Samlet anslås utgiftene til folketrygden i 2003 nå å utgjøre over 200 milliarder kr.

Høsten 2001 inngikk regjeringen Stoltenberg en intensjonsavtale med partene i arbeidslivet om et mer inkluderende arbeidsliv. Ett av målene i intensjonsavtalen er at det samlede sykefraværet skal reduseres med minst 20 pst. i løpet av avtaleperioden. Etter at avtalen ble inngått, har imidlertid sykefraværet økt betydelig. For neste år anslås sykefraværet i den perioden folketrygden dekker, å ligge om lag 9 pst. over fraværet i 2001. I løpet av 2003 er vi kommet midtveis i avtaleperioden. En jevn innfasing av målene i intensjonsavtalen, med en jevn fordeling i fraværsreduksjonen mellom arbeidsgiverperioden og trygdeperioden, skulle tilsi at sykefraværet innen dette tidspunktet var redusert med om lag 10 pst. Forskjellen mellom 9 pst. vekst og 10 pst. fall i sykefraværet utgjør om lag 4,5 milliarder kr. Hvis den bekymringsfulle utviklingen i sykefraværet varer ved, vil Regjeringen måtte vurdere økt bruk av økonomiske virkemidler.

Innenfor stramme budsjettammer har det vært nødvendig å foreslå enkelte innstramminger.

Dagpengesystemet skal gi økonomisk trygghet for arbeidsledige mens de finner nytt arbeid, men skal samtidig oppmuntre den enkelte til å søke arbeid. For å balansere disse hensynene mener Regjeringen det er viktig å holde på en høy grad av inntektskompensasjon ved ledighet, men å begrense den maksimale stønadperioden. Systemet skal samtidig være innrettet mot personer som har hatt fast og reell tilknytning til arbeidslivet og arbeidsinntekt som viktigste kilde til livsopphold. Regjeringen vil derfor foreslå justeringer i systemet som i større grad målretter ordningen mot denne gruppen.

Regjeringens mål er at Norge skal være et attraktivt lokaliseringsland for norske og utenlandske rederier. I lys av den krevende budsjettsituasjonen vil Regjeringen prioritere næringslivets generelle rammebetingelser og redusere den næringsspesifikke støtten. Refusjonsordningen for sjøfolk og nettolonnsordningen for ansatte på fergerederier i utenriksfart foreslås derfor fjernet. Regjeringen foreslår samtidig å heve den maksimale beløpsgrensen for sjømanns- og fiskerfradraget fra 70 000 til 80 000 kr, altså for den enkelte.

Vi foreslår også å redusere bevilgningene til skolefritidsordningen. Dette vil kunne medføre at brukerbetalingen, gitt at andre forutsetninger er uendret, øker med rundt 150 kr i måneden.

Regjeringen foreslår en omlegging av kriteriene for å få gravferdshjelp. På denne måten målrettes støtten til dem med dårligst økonomi. For dem økes støtten. Samtidig foreslår Regjeringen å avvikle den ordinære gravferdshjelpen.

Selv om inntektene fra olje og gass for tiden er store, får vi i fremtiden også betydelige utgifter. Statens fremtidige pensjonsforpliktelser beløper seg til hele 3 400 milliarder kr. Petroleumsfondet tilsvarer bare rundt en femtedel av dette beløpet. Det hjelper selvsagt, men heller ikke Norge er forskånet fra å måtte foreta viktige reformer i sitt pensjonssystem.

Pensjonskommisjonen – under ledelse av en av mine forgjengere – kom for noen uker siden med en foreløpig rapport. Den understreker at det over tid må settes i verk tiltak for å begrense den sterke veksten i pensjonsutgiftene, for å sikre at pensjonssystemet blir økonomisk bærekraftig over tid.

Regjeringen har som mål å gjennomføre en trygghetsreform av folketrygden.

- Vi ønsker at pensjonssystemet må gi trygghet for folketrygdens fremtid ved å være økonomisk bærekraftig.
- Vi ønsker at pensjonssystemet må stimulere til økt arbeidsinnsats.
- Og vi ønsker at alle pensjonister fortsatt skal være garantert en minstepensjon. Det er naturlig at staten påtar seg forpliktelsene i forhold til å sikre økonomisk og sosial trygghet for alle eldre. Pensjonene kan ikke gjøres ensidig avhengig av tidligere inntekt eller av innbetalinger til pensjonssystemet.

Pensjonskommisjonen er tydelig på at vi bør etablere en fondsløsning for deler av folketrygdens forpliktelser. Regjeringen er innforstått med at valg av fondsløsning vil avhenge av valg av pensjonssystem, og kommisjonen klargjør jo et mulig veivalg her. Regjeringen vil avvente Pensjonskommisjonens endelige forslag, som kommer først høsten 2003.

Det er mitt håp at vi som politikere i Norge i løpet av denne stortingsperioden legger grunnlaget for en trygghetsreform av pensjonssystemet. En slik reform må være bredt, politisk forankret. Morgendagens pensjonister kan

ikke leve med ulike systemer etter som politiske flertall skifter.

Norge er, som jeg innledet med å si, et rikt land, og oljen og gassen skal selvsagt ha noe av æren for det. Vi kan likevel ikke leve av oljeinntektene alene. Vi må først og fremst leve av de verdier som skapes i landet. Vår arbeidskraft er faktisk 15 ganger mer verdt enn verdien av olje og gass, både den vi har pumpet opp og som står i fond, og det som fortsatt ligger under havbunnen. Debatten om vilkårene for konkurranseutsatt sektor nå om dagen illustrerer tydelig at innsatsen derfor må rettes mot verdiskapningen.

Regjeringen har i forslaget til statsbudsjett for 2003 lagt vekt på at budsjettet skal være godt tilpasset den økonomiske situasjonen. Budsjettet er stramt for å sikre arbeidsplasser og dempe presset mot renten og kronekursen.

Ved å legge til rette for økt verdiskapning og et sterkt, konkurransedyktig næringsliv sikrer vi også grunnlaget for fremtidig velferd.

Det er mitt ønske at Stortinget kan samle seg om et budsjett som ivaretar hensynet til våre bedrifter og til våre arbeidsplasser. Regjeringen inviterer med dette Stortinget til samarbeid om statsbudsjettet for 2003.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at finansministerens redegjørelse om stats- og nasjonalbudsjettet for 2003 legges ut for behandling i et senere møte.

– Dette anses vedtatt.

S a k n r . 2

Referat

1. (4) Statsbudsjettet medregnet folketrygden for budsjetterterminen 2003 (St.prp. nr. 1 (2002-2003))
2. (5) Nasjonalbudsjettet 2003 (St.meld. nr. 1 (2002-2003))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes finanskomiteen
3. (6) Saker som Stortinget ikke har behandlet i sesjonen 2001-2002 (Dokument nr. 11 (2001-2002))
Enst.: Vedlegges protokollen

Møtet hevet kl. 10.40.
